

ВІДГУК

на дисертаційну роботу Блистіва Тараса Васильовича
«Організаційно-методичне забезпечення оздоровчо-рекреаційної
діяльності учнівської молоді у закладах позашкільної освіти туристсько-
краєзнавчого напрямку», подану на здобуття наукового ступеня кандидата
наук з фізичного виховання та спорту (доктора філософії) за спеціальністю
24.00.02 «Фізична культура, фізичне виховання різних груп населення»

1. Актуальність обраної теми

Проблема організації оздоровчо-рекреаційної діяльності дітей молоді викликає інтерес не тільки в Україні, а й в усьому світі. Одним із шляхів її розв'язання є глибоке вивчення особливостей організаційно-методичного забезпечення даного процесу у закладах, які відповідають за туристсько-краєзнавчий напрям роботи з молоддю, й на основі цього його удосконалення. На практиці організація фізкультурно-оздоровчої роботи у гуртках, студіях, секціях, клубах за інтересами часто не є оптимальною для збереження здоров'я учнів.

Літературні дані свідчать, що різні аспекти організації оздоровчо-рекреаційної діяльності учнівської молоді представлені у працях вітчизняних і закордонних науковців: вивченню особливостей організації фізичного виховання учнів старших класів на основі використання рекреаційно-спортивної діяльності та туризму (на прикладі Польщі) присвячені праці Д. Р. Таубера (2003); можливість використання засобів спортивного туризму у фізичній рекреації школярів розглянута К. В. Мулик (2015); розвиток рухових якостей старшокласників на заняттях з пішохідного туризму у позашкільних навчальних закладах досліджено О. В. Антоною (2014); вплив оздоровчих занять різними видами спортивного туризму на формування фізичного стану дітей 10–13 років розкрито у працях Т. І. Гриньової (2013).

Аналіз цих та інших публікацій дозволив автору визначити суперечність між необхідністю підвищення ефективності оздоровчо-рекреаційної діяльності та недостатнім організаційно-методичним забезпеченням цього процесу,

відсутністю єдиного розуміння структури і змісту організаційно-методичного забезпечення оздоровчо-рекреаційної діяльності у закладах позашкільної освіти туристсько-краєзнавчого напрямку.

Необхідність розв'язання зазначеної суперечності зумовила актуальність наукового дослідження та дозволила автору сформулювати проблему та тему дисертаційної роботи.

2. Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, які сформульовані у дисертації

Основні наукові положення, методичні підходи, висновки і рекомендації дисертації Т. Блистіва достатньою мірою обґрунтовані, базуються на аналізі фундаментальних праць відомих вітчизняних і зарубіжних вчених. Автором логічно сформульовано структурні компоненти: мету, завдання, об'єкт і предмет дослідження, які відповідають темі дисертації.

Варто відзначити системний підхід до визначення дисертантом особливостей організації організаційно-методичного забезпечення оздоровчо-рекреаційної діяльності учнівської молоді у закладах позашкільної освіти туристсько-краєзнавчого напрямку, що в результаті дало змогу глибше розкрити проблему дисертаційного дослідження. Разом із висновками і практичними рекомендаціями всі компоненти складають логічно побудовану і композиційно завершену структуру наукової роботи. Комплексне застосування методів (аналіз й узагальнення науково-методичної літератури, антропометричні та фізіометричні методи, оцінка рівня фізичного здоров'я за Г. Л. Апанасенком, Фремінгемський метод дослідження рухової активності тощо) є адекватним і відповідає проблематиці дослідження та сучасним вимогам до дисертацій на здобуття наукового ступеня кандидата наук з фізичного виховання та спорту.

Дисертаційна робота складається з анотацій, вступу, п'яти розділів, списку використаних джерел, додатків. Роботу викладено на 252 сторінках, з них 198 – основного тексту. Результати дослідження представлено у 39

таблицях та 13 рисунках. Список використаної літератури становить 318 джерел.

У **вступі** автором обґрунтовано актуальність обраної теми, сформульовано структурні компоненти дослідження (об'єкт, предмет, мету, завдання, наукову новизну, практичну значущість), охарактеризовано особистий внесок здобувача, відображено апробацію матеріалів дисертації на 8 міжнародних та 14 всеукраїнських наукових конференціях і семінарах.

У першому розділі - **«Теоретико-методичні основи організації оздоровчо-рекреаційної діяльності учнівської молоді у закладах позашкільної освіти»** відображено результати аналізу історико-педагогічних, архівних, нормативних, наукових джерел, періодичних видань та з'ясовано, що система оздоровчо-рекреаційної діяльності школярів у позашкільних навчальних закладах почала формуватися наприкінці XIX ст. як у світовому масштабі, так і в Україні, і піку свого розвитку набула у 70-80 роках. Відзначено, що на сьогодні залишаються не у повній мірі вивченими питання, пов'язані з організаційно-методичним забезпеченням та впровадженням оздоровчо-рекреаційної діяльності у роботу закладів позашкільної освіти туристсько-краєзнавчого напрямку

У другому розділі дисертації - **«Методи та організація дослідження»** представлені використані у роботі методи досліджень, обґрунтована доцільність їх застосування, описана організація та надана характеристика етапів дослідження.

У третьому розділі **«Аналіз мотиваційних пріоритетів, структури та обсягу рухової активності, показників фізичного та емоційного стану учнівської молоді»** подано результати вивчення мотивації учнів старшого шкільного віку, рівень їх рухової активності, фізичного здоров'я, показників морфофункціонального стану та когнітивних функцій.

За даними аналізу мотиваційних пріоритетів старшокласників автором встановлено, що метою оздоровчо-рекреаційної діяльності передусім є отримання задоволення та позитивних емоцій (82,8%), активний відпочинок,

розваги (76,8%), а також спілкування з друзями (74,7%). Однак вони не повністю розуміють важливість оздоровчо-рекреаційної діяльності з метою підвищення рухової активності, емоційного розвантаження та покращення стану здоров'я, оскільки менш як 20,0% опитуваних вказали на ці варіанти відповідей при відвідуванні оздоровчо-рекреаційних заходів.

Показники фізичного розвитку піддослідних знаходились в межах фізіологічної норми. В той же час встановлено, що ознаки гіпотонії характерні для 24,4 % хлопців 15 років, 17,6 % дівчат 15 років, 8,8 % хлопців 16 років та 13,3 % дівчат 16 років ($AT < 110/70$), а гіпертензії – для 18,1 % хлопців 15 років, для 11,7 % дівчат 15 років, для 5,9 % хлопців 16 років і для 13,3 % дівчат 16 років. Аналіз отриманих результатів індексу Робінсона у хлопців і дівчат 15-16 років свідчить, що аеробні можливості організму відповідають низькому рівню. Оцінювання рівня соматичного здоров'я за методикою Г. Л. Апанасенко, дозволило автору встановити, що у хлопців та дівчат 15-16 років середньостатистичний результат відповідає низькому рівню.

Аналіз автором когнітивних функцій старшокласників 15-16 років, вказує на те, що переважна більшість осіб мала низькі показники, хоча спостерігається позитивна динаміка покращення результату з віком. У дівчат результат обсягу переробки інформації достовірно вищий ніж у хлопців. Аналіз емоційного стану хлопців і дівчат вказує на хронічну перевтому внаслідок нервово-емоційного перевантаження від інтелектуальної діяльності, порушення режиму, недостатньої рухової активності. Аналіз результатів тестів, які характеризують фізичну підготовленість, показав, що у хлопців і дівчат 15-16 років найбільш відсталими є такі якості, як спритність, гнучкість та витривалість.

У четвертому розділі **«Обґрунтування, розроблення та оцінювання ефективності організаційно-методичного забезпечення оздоровчо-рекреаційної діяльності учнівської молоді у закладах позашкільної освіти туристсько-краєзнавчого напрямку»** наведено структурно-функціональний аналіз оздоровчо-рекреаційної діяльності закладів позашкільної освіти туристсько-краєзнавчого напрямку. З'ясовано, що для цих закладів притаманні:

застарілі підходи до відбору і компонування змісту туристсько-краєзнавчої роботи, недосконала структура дозвіллевої навчально-виховної діяльності, обмежені можливості її практичного застосування у здійснюваній туристсько-краєзнавчій роботі в закладі позашкільної освіти, побудованій на репродуктивних формах її організації тощо.

Автором встановлено також основні причини неефективності впровадження оздоровчо-рекреаційної діяльності у роботі з вихованцями закладів позашкільної освіти: незадовільний стан матеріально-технічної бази та неналежне організаційно-методичне забезпечення оздоровчо-рекреаційної діяльності.

На основі цього автором запропоновано організаційно-методичні підходи до впровадження оздоровчо-рекреаційної діяльності учнівської молоді у закладах позашкільної освіти: підвищення рівня організаційно-методичної роботи у закладі згідно до єдиної методичної теми; зовнішня співпраця з різними організаціями, що забезпечує залучення дітей різного віку, що полягає у перетворенні традиційних форм організації таких творчих об'єднань, як гуртки, студії, секції за певними напрямками позашкільної освіти, у комплексні програми, які об'єднують кілька напрямів; забезпечення безперервності та наступності навчання і виховання; створення зрозумілого алгоритму впровадження оздоровчо-рекреаційної діяльності на базі закладу позашкільної освіти; забезпечення рівності навчання дітей різних вікових та соціальних категорій; посилення національно-патріотичного виховання серед дітей, підлітків та молоді засобами науково-дослідницької та пошукової туристсько-краєзнавчої діяльності; набуття молодим поколінням соціального досвіду; забезпечення умов якісної підготовки до участі у конкурсах, змаганнях обласного, всеукраїнського та міжнародного рівнів тощо.

Складовою розробленого автором організаційного забезпечення слугувала дворівнева система організаційної взаємодії закладів позашкільної освіти туристсько-краєзнавчого напрямку (зовнішня та внутрішня). Складовою методичного забезпечення постала оздоровчо-рекреаційна програма занять на

основі засобів пішохідного туризму. Програма реалізовувалася у позанавчальний час, вона розрахована на 10 місяців, з тижневим навчальним навантаженням 6 годин і містила теоретичний і практичний розділи. Основну увагу на теоретичних та практичних заняттях звертали на оволодіння загальнотуристськими навичками, засобами орієнтування, організації бівуаку, тощо, одночасно розпочинаючи засвоєння основ пішохідного туризму.

Водночас у розділі 4 представлено й обґрунтовано ефективність запропонованих підходів до організаційно-методичного забезпечення оздоровчо-рекреаційної діяльності закладів позашкільної освіти туристсько-краєзнавчого напрямку та дієвість і результативність використання розробок у практичній роботі закладів позашкілля.

У п'ятому розділі «**Аналіз і узагальнення результатів дослідження**» проведено узагальнення експериментальних даних та теоретичного аналізу, розкрита практична і теоретична значущість проведеної роботи. В процесі дисертаційного дослідження були отримані три групи даних: результати, які підтверджують існуючі дані, доповнюють та є новими. Зокрема результати автора уточнюють і доповнюють існуючі дані: О. В. Андрєєвої, Н. В. Ковальова (2012), В. Л. Маринича (2013) щодо змісту програмно-методичного забезпечення оздоровчо-рекреаційної діяльності закладів позашкілля туристсько-краєзнавчого напрямку; відомості О. В. Антонова (2013), І. В. Бєлашева (2011), Ю. Ю. Борисової (2009) стосовно застосування комп'ютерних технологій у роботі із сучасною учнівською молоддю на прикладі оздоровчо-рекреаційної діяльності в межах центрів позашкілля туристсько-краєзнавчого напрямку.

3. Достовірність результатів дослідження та їх новизна

Наукові положення, основні результати і висновки дисертаційної роботи Т. Блистіва відзначаються науковою новизною, достовірністю та обґрунтованістю. Мета дослідження - науково обґрунтувати та розробити підходи до підвищення ефективності організаційно-методичного забезпечення

оздоровчо-рекреаційної діяльності учнівської молоді у закладах позашкільної освіти туристсько-краєзнавчого напрямку для залучення молоді до регулярної рухової активності, організації змістовного дозвілля, покращення показників фізичного та психоемоційного стану, була досягнута шляхом поетапного розв'язання чотирьох завдань, а статистичне опрацювання отриманих результатів підтверджено узагальнюючими таблицями або графіками.

До результатів, які отримані автором вперше, відноситься те, що у дослідженні: обґрунтовано підходи до підвищення ефективності організаційно-методичного забезпечення оздоровчо-рекреаційної діяльності учнівської молоді у закладах позашкільної освіти туристсько-краєзнавчого напрямку; визначено передумови цілеспрямованої трансформації оздоровчо-рекреаційної діяльності учнівської молоді у закладах позашкільної освіти туристсько-краєзнавчого напрямку на основі аналізу чинників, що детермінують ефективність означеної діяльності, мотиваційних пріоритетів, структури та обсягу рухової активності, характеристики показників фізичного та психоемоційного стану школярів; визначено дієвість та результативність організаційно-методичного забезпечення оздоровчо-рекреаційної діяльності учнівської молоді у закладах позашкільної освіти туристсько-краєзнавчого напрямку.

Практична значущість проаналізованого нами дисертаційного дослідження полягає у можливості використання його результатів для якісної організації дозвілєвої діяльності в умовах закладів позашкільної освіти, розробки навчальних програм і навчально-методичних матеріалів для закладів позашкільної освіти, у навчально-виховному процесі закладів вищої освіти та у системі післядипломної педагогічної освіти.

Матеріали дисертаційної роботи Т. Блистіва рекомендовані для використання в освітньому процесі Національного університету фізичного виховання і спорту України, Львівського державного університету фізичної культури імені Івана Боберського, в практику роботи Українського державного центру національно-патріотичного виховання, краєзнавства і туризму учнівської молоді, Бучанського центру позашкільної роботи, Львівського

обласного центру краєзнавства, екскурсій та туризму учнівської молоді, Чернівецького обласного центру туризму, краєзнавства та екскурсій учнівської молоді та Івано-Франківського обласного державного центру туризму і краєзнавства учнівської молоді. Впровадження підтверджено відповідними актами.

4. Повнота викладу результатів досліджень в опублікованих працях і їх відповідність вимогам Міністерства освіти і науки України

Основні положення дисертаційної роботи опубліковані у 30 наукових працях, з яких 9 статей представлено у фахових виданнях України, 1 праця опублікована у виданні України, яке включено до міжнародної наукометричної бази, 1 праця у фаховому зарубіжному виданні, яке включено до міжнародної наукометричної бази. За матеріалами дослідження також опубліковано 16 праць апробаційного характеру та 3, які додатково висвітлюють результати роботи, серед них навчальний посібник «Теорія і практика туристичних походів».

Автореферат і публікації автора повністю відображають зміст дисертаційного дослідження, що надає підстави вважати роботу такою, що відповідає вимогам Міністерства освіти і науки України до дисертацій на здобуття наукового ступеня кандидата наук.

Принципових зауважень щодо змісту та оформлення дисертації немає. До непринципових, і, скоріше рекомендованих зауважень, відноситься наступне:

1. Пункт 2 наукової новизни свідчить, що автором: «...уперше визначено передумови цілеспрямованої трансформації оздоровчо-рекреаційної діяльності учнівської молоді у закладах позашкільної освіти туристсько-краєзнавчого напрямку», а опис практичного значення свідчить про розроблену технологію організації оздоровчо-рекреаційної діяльності учнівської молоді у закладах позашкільної освіти туристсько-краєзнавчого напрямку. Однак у тексті роботи та авторефераті зміст даних розробок висвітлено лише фрагментарно.

2. Розділ 1 переобтяжений таблицями з інформацією, яка є результатом аналізу літературних джерел (таблиці, рисунки). На наш погляд, дану інформацію слід було подати описово у тексті.

3. У розділі 2 поданий докладний опис етапів проведення дослідження. Однак не зрозуміло чим пояснюється необхідність планування досить тривалого (9 років) першого етапу, під час якого використано лише аналіз та узагальнення науково-методичної літератури.

4. Використаний автором Фремінгемський метод вимірювання добової рухової активності передбачає підрахунок інтегрального індексу рухової активності, але автором цього не було зроблено, що ускладнює і ставить під сумнів можливості якісної інтерпретації отриманих результатів.

5. Слід відначити адекватний підбір автором статистичних критеріїв обробки результатів вимірювань, але у авторефераті не вказано для яких саме цілей у дослідженні було використано критерій Вілкоксона.

6. Висновки роботи номер 5, 6 та 7 досить обтяжливі, займають понад сторінку кожен, тому важко сприймаються; перспективи подальших досліджень доцільно відділити від висновку 7 окремим абзацом оскільки вони містять інше змістове наповнення.

7. У списку використаних джерел відсутнє посилання на праці П.Ф.Рибалка (2011-2013) щодо фізкультурно-оздоровчої діяльності у дитячих наметових містечках.

5. Загальний висновок

Дисертаційна робота **Блистіва Тараса Васильовича «Організаційно-методичне забезпечення оздоровчо-рекреаційної діяльності учнівської молоді у закладах позашкільної освіти туристсько-краєзнавчого напрямку»** є самостійною закінченою науково-дослідною роботою кваліфікаційного характеру, що відповідає вимогам пп. 9, 11 «Порядку присудження наукових ступенів», який затверджено Постановою Кабінету Міністрів України від 24.07.2013 р. № 567 (з урахуванням змін згідно Постанови Кабінету Міністрів

України від 19.08.2015 р. за № 656), а також профілю спеціалізованої вченої ради і паспорту спеціальності 24.00.02 «Фізична культура, фізичне виховання різних груп населення», а її автор заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата наук з фізичного виховання та спорту.

Офіційний опонент

завідувач кафедри теорії та методики фізичної культури Сумського державного педагогічного університету імені А.С.Макаренка,
доктор наук з фізичного виховання та спорту, професор

О. А. Томенко

